

.....
Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

.....
Po pošti stane mesečno
8 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmiderejeva u-
lica št. 5.
Telefon 3 VI.

Letnik 1.

Maribor, dne 17. decembra 1918.

Štev. 21.

O samoodločbi narodov.

Vojska je uničila nešteto življenj in ljudskega premoženja, a nekaj nam je dala, da ni mogla večjega: samoodločbo narodov, po kateri si sme vsak narod sam določiti svojo državnost ali pa, da izraža, v kateri že obstoječi državi da hoče živeti.

Vsa stoletja do dandanes je človeštvo krivo delalo. En narod je skušal podjarmiti drugega, tako da je bil slabotnejši narod suženj zmagovalca, ki ga je politično in gospodarsko s pomočju vojaške sile držal v težkih verigah, da se suženj ni mogel ganiti.

Doslej so učenjaki-socijologi sami mislili, da mora tako biti, da torej ni enakopravnosti in pravice.

In če smo danes dosegli samoodločbo, lahko rečemo, da se ni zastonj prelilo toliko krvi. Ta vojska pomenja revolucijo, ki je rodila novo življenje. Vsak naj bo v svoji hiši lasten gospodar! To naj ustvari enakopravnost, da ne bo treba več orožja in armad, kajti politika raznih držav bo morala postati popolnoma drugačna.

V prvi vrsti bo treba svetovnega razsodišča, ki bo poravnalo in uredilo vse prepire in spore med državami.

To razsodišče bo moral vsak narod priznati, imel bo v njem svoje zastopnike. Najbolj težki spori bodo itak gospodarski, in zato bo moral predsednik svetovnega razsodišča biti nevtralen n. pr. da bi predsednik ameriških držav odločil v slučajih, ako bi se člani narodnega sodišča ne bi mogli zjediniti glede rešitve spornega vprašanja. Če bo torej ustanovljeno tako mednarodno razsodišče, bodo armade t. j. militarizem nepotreben.

In kakor vemo, hoče ravno Wilson doseči, da se vojaška obveznost v vseh državah odpravi. O tem bo torej tudi odločala mirovna konferenca. V zvezi s samoodločbo in mirovnim razsodiščem je tudi zveza narodov. Vsi evropski narodi naj bi pristopili tej zvezi. Ta zveza bi v nekakšnem skupnem parlamentu zbrala delegate vseh narodov oz. držav in v tem parlamentu naj bi se reševale vse zadeve, zlasti one, ki bi bile vsem državam skupne, kakor n. pr. skupnost nekaterih najvažnejših železniških prog, skupnost kulturnih naprav n. pr. starinsko zavarovanje ali tako proti nezgodam in še marsikaj drugega. Razven tega bi pa tak skupen parlament zveze narodov tudi uredil gospodarska in politična vprašanja, predno bi prišlo do spora.

Dal Bog, da se vse to uresniči!

Krvava justica.

Znano je, kaka grozodejstva so zakrivali nemški in madžarski vojaki na Srbskem, vemo pa tudi, kako so besneli avstrijski vojaški poveljniki tudi na Slovenskem. Za čas vojne se je vpeljala vojaška justica tudi za civilne osebe in sicer za gotova hudodelstva, kakor žaljenje Veličanstva, veleizdajo in podobno. V ožjem vojnem ozemlju se je uvedel preki sod za taka hudodelstva, za katera smo v mirnih časih komaj vedeli. Toda vojni čas s svojim miljejem je dal ljudem slabega nagnjenja in nizke moralne kvalitete priliko, da je dobila vedno v njih tleča hudobija in zverinska nprav duška ter da je z vso elementarno silo bruhnila na dan ter mogla slaviti pod zaščito vojaške vsemoči prave orgije! Oficirjem, ki so bili poživinjene npravi, je dal službeni opravilnik priliko moriti lastne vojake s tem, da so tolmačili najnedolžnejše opazke ali kretnje za bojazljivost (zaghaftes Benehmen) ali pa nepokorščino samo (točka 33 vojaškega opravilnika I. del). Tako so lahko dali duška svojemu zverinskemu bolestinemu poželjenju.

V zaledju pa so vojaške živine slavile svoje krvave orgije z vpeljavo krvave justice, ki je bila še toliko slabša, ker ti ljudje niso morili ljudi v afektu, ampak premišljeno in povse zavedno pod krinko pravosodstva potom vojaških avditorjev. Najnedolžnejše opazke so proti boljšemu prepričanju proglasili za veleizdajo in žaljenje Veličanstva, češ da je to vtemeljeno v zakonu!

Pribijemo, da je bil vrhovni vodja, ki je vpeljal še za vlade Frana Josipa to krvavo justico, nadvojvoda Friderik, ki je sedaj žal pravočasno zbežal v Švico, njegova pomagata pa Evgen in Borojevič z enim največjih krvnikov, tedanjim kvartirnim mojstrom, pozneje ministrom Landwehrjem. Da se je zgražal nad tako justico sam cesar Karel, ki je odpravil Friderika, da se je celo v nemškem državnem zboru našlo nekaj poštenjakov, ki so to početje obsojale, je tudi znano.

Svoja krvava nagnjenja so udeistvovali pri V. armadnem zboru s tem, da so našli jurističnega pomagata, človeka čisto pozverinjene npravi — generalnega avditorja Boublike, katerega so tudi Nemci nazivali s častnim priimkom »der böhmische Bluthund«. Ta kreature je bila haje češki renegat, kateremu se je vsak spodoben Čeh v Ljubljani izogibal. Ta pa si je za svojo krvavo rokodelstvo zopet izbral iz množice dodeljenih mu avditorjev posebno »ambiciozno« in zato »sposobno« blapce.

Da pa se nam ne bo očitalo, da pavšalno kritiziramo nečloveško delovanje zverin v človeški podobi, navajamo v sledečem slučaju, o

katerih eksistirajo nepobitni akti in priče! Tudi to so in sicer še strašnejše podobe, kakor jih je videl v sanjah največji slovenski genji. Evo jih:

1. Na morišče je tiral avditor Bytzek nekega Ljubljana, ki je bil vrhu tega težko pohabljen in je nosil v grlu srebrno cev. Ta nesrečnej je izrekel v šali ne preveč neresniče besede, da zda cel svet nori in stari cesar tudi. Z ozirom na to, da je tedaj začela vojka Nemčija oziroma Viljem II. s svojim zvestim zaveznikom Franom Josipom zoper celi svet, in da si je moral vsak otrok izračunati na prste, da je zniaga nemogoča in še tirajo milijoni ljudi, zlati avstrijski slovenski narodi v boj proti svojim bratom in v mesnico za gospodstvo Nemčije ali bolje dveh dinastij, je bila — milo rečeno — blaznost in je izgovoril ta preprosti Ljubljana, če tudi v šali, pravzaprav najopravičenejšo kritiko. In radi tega ga je dal slovenski renegat Bytzek (nekdanj sodnik v Mariboru) ustreliti, ne da bi ga pri tem kaj pekla vest.

2. Drug avditor Julius je gnal na morišče gorenjskega kmeta Brenceta, ker je rekel o priliki rekvizicije vozov, »da ako cesar — (misli je pr tem cesarja Frana Josipa) — nima vozov, naj nikar ne vodi vojske in da bi bilo njemu tako ime kakor fantu — 13 letnemu dečku Francu, edini priči, ki mu je prinesel poziv na oddajo voza, — bi se dal prekrstiti, in da bi bilo boljše, da se je cesar zvezal z Rusijo, nego z Nemčijo.« Ta slučaj je tudi v nekem drugem oziru znamenit, ker bo pravična usoda zadela tistega, ki je pravzaprav zakrivil na podel način smrt tega človeka.

Isti avditor je tiral na morišče dezerterja, ki je bil po njegovem mnenju po nedolžnem ustreljen, ker ni storil svoje dolžnosti njegov — zagovornik, ki je bil tudi — avditor!

3. Tirali so na morišče 4 ruske vjetnike, ki so kot Rusi hoteli ulti čez soško fronto v Italijo, to je v deželo, ki je bila zaveznica Rusije. Naravnost izmislili so na kompetentnem mestu, da so hoteli Rusi špijonirati (!) in da so zato, ker so žične ovire prerezali, na fronti imeli namen delati zoper vojno moč (Kriegsmacht) avstrijske države! Vsakemu poštenjaku pa je jasno, da Rusi niso hoteli drugega, kakor zbežati iz vjetništva, kar je bila njihova naravna pravica. Tudi Boublik ni smatral tej obtožbe za gotovo, zato je poslal, kakor je imel navado v takih slučajih, posebno »vnetega« avditorja ali pa višjo šaržo, da je spravi obtožbo na tak način »skozi«.

(Dalje prih.)

Političen pregled.

Dr. Trumbič, zunanji minister. O njem piše Glas Slovenaca, Hrvata i Srba dne 14. dec. t. l. v uvodnem članku sledeče: »V osebnosti

dr. Trumbića, pravijo, da leži garancija za to, da se bo naša stvar (op. proti Italiji) rešila v našem interesu. Kakšna sreča bi bila, da je ta sodba prava. Ali na žalost imajo naivni — po svetem pismu — neko protekcijo v nebesih, ne pa tukaj, na brezbožni zemlji — Torej imajo ljudje okoli Glasa, ki je bojda v zvezi s srbskimi vladnimi krogi, neko nezaupanje do dr. Trumbića. Seveda, saj je on podpisal londonsko pogodbo, ki je Taljanom priznala, kar hočejo imeti. — Ta nezaupnost je res nekako upravičena, a morda vendar ni tako hudo!

Mirovna pogodba sklenjena že pred koncem marca? Kakor so brezlično brzojavili s parnika „George Washington“ newyorškim listom, bodo prvi neformalni razgovori med vodilnimi državniki entente danes, sredo in četrtek. Z ozirom na druge zadeve se bodo razgovori nadaljevali mogoče šele 3. januarja 1919. V tem času bo predsednik Wilson obiskal belgijsko, francosko, ameriško in angleško fronto in bo šel tudi v Italijo. Predsednik upa, da bo mogoče podpisati mirovno pogodbo že pred koncem marca.

Mirovna konferenca. Predpriprave mirovnega kongresa se začnejo dne 18. decembra.

Italijanski socialisti in Jugoslovani. Bern, 14. decembra. Listi poročajo iz Milana, da je vodstvo italijanske socialno demokratske stranke sprejelo na znanje sporočila Margarija, ki je z zastopniki jugoslovanske socialne demokracije v Parizu podpisal izjavo, v kateri protestirajo proti vojaški okupaciji jugoslovanskega ozemlja in proti aneksijam brez plebiscita.

Povratak Masaryka. Praga, 14. dec. Predsednik češkoslovaške republike g. Masaryk odpotuje v soboto v Padovo ter pride v Prago v torek 17. t. m. — Čehi mu pripravljajo sijajen sprejem.

Wilsonov sprejem v Parizu. Pariz, 14. decembra. Predsednik Wilson je dospel danes v Pariz. Sprejem je bil slavnosten. Republika mu je priredila banket. Glasom „Havas“ je predsedniku Wilsonu napil predsednik Poincaré z nastopnimi besedami: „Pariz in Francija sta nestrpnost pričakovala znamenitega demokrata, da se zahvalita veliki republiki za neprecenljivo pomoč, ki je pripomogla braniteljem pravice do zmage.“ Predsednik je v svojih nadaljnjih izjavah omenjal nepretrgani dotok ameriške mladine, ki je tekom enega leta prihajala na francoska tla in se nato dotaknil barbarskega vojevanja nemškega generalnega štaba. „Vaša vzvišena vest, gospod predsednik“, je rekel Poincaré, „bo sodila te zločince. Včerašnje trpljenje mora mir poravnati ter biti jamstvo zoper bodoče nevarnosti. Ne da bi si domišljali, da bodo znanjci kdaj popolnoma varni pred izbruhom take kolektivne blaznosti, moramo dati miru, ki ga hočemo ustvariti, vse pogoje pravice in varnosti, kolikor je to v naših močeh. Dospeli ste semkaj, gospod predsednik, da sodelujete pri tej veliki, krasni nalogi. Francija Vas zahvaljuje s polnim zaupanjem in hoče z Vami sodelovati.“

Stavka premogokopov v Nemčiji. „Berliner Tageblatt“ poroča: Stavka, ki je pri-

čela v okrožju Thissenskega premogokopa, sega bolj in bolj tudi na druge rove ruhrskega ozemlja. Že včeraj popoldne je število stavkajočih naraslo na več kot 16.000 mož. Stavkajoči zahtevajo sedemurno delo in dnevne plače 20 mark za rudarja.

Zedinjene države hočejo ostati oborožene. Tajnik za mornarico Daniels je izjavil v govoru, da Zedinjene države ne bodo zahtevale na mirovni konferenci nikakih odškodnin. Ako bodo drugi narodi nadaljevali oboroževanje, bomo morali storiti mi isto. Gotovo bodo oblasti, ki bodo izvedle sklepe mednarodnega razsodišča, še mnogo let zahtevale veliko mornarico. Dokler se narodi ne domenijo o pametni omejitvi oboroževanja, morajo biti Zedinjene države pripravljene, vzdrževati ravno tako veliko mornarico, kakor drugi narodi.

Predsednik portugalske republike umorjen. Reuterjev urad poroča z dne 15. dec., da je bil predsednik portugalske republike umorjen.

Mariborske novice.

Maribor Jugoslovanski. Iz Beograda se poroča, da na mirovni konferenci niti ne bo govora glede Maribora, Radgone, Celovca in Beljaka. Ti kraji se smatrajo že v naprej, da spadajo v področje Jugoslavije.

Sestanek žurnalistov. Jutri, v sredo ob 7. uri se vrši sestanek tukajšnjih časnikarjev in sicer v gostilni g. Kirbiša.

Zapomnimo si! Poroča se nam: Sin posestnice Weltzebach, ki je trgala svojim strankam okraske raz okenj, služi v Jugoslovanski armadi in nosi narodno kokardo. Mi smo že enkrat zahtevali, da take ljudi proč!

Kaj pišejo! Marburgerca poroča o našem slavlju, da je bilo pri takljadi razun godbe samo nekaj vojakov z balijami. Tudi nedeljsko manifestacijo opiše tako kakor da bi bila zelo klaverno izpadla. Mi smo prej morali prenašati laži Marburgerce, mislimo, da sedaj ne bi bilo več treba.

Še ne mirujejo. Kljub porazu pri štrajku in kljub temu, da je Suppanz povedal socialdemokratom na zadnjem shodu, da je cela Nemčija popolnoma na tleh in da od nje ni pričakovati pomoči, so še vedno ljudje v Mariboru, ki rujejo proti Jugoslaviji. Tako se je včeraj izrazil železniški uradnik na teznem kolodvoru Flekar: „Wir werden diesen Hunden nie schwören.“ Poslušalo ga je več železničarjev, ki so mu pridno pritrdjevali. Ali moramo res to poslušati na lastni zemlji?

Graški nemški listi so prinesli zelo lažnjiva poročila o naši nedeljski slavnosti. Tako poroča „Montags-Zeitung“, da so udeleženci bakljade metal kamenje. Vsak udeleženec pa ve, da to ni res. Nesmrtno se je pa blamiral mariborski dopisnik s poročilom, da so v sprevodu korakale tudi Srbinje, katere pa je ta brihtni Nemec takoj spoznal kot preoblečene Slovence. Videl je namreč dame v narodni noši. Pa kaj tako duševno revče ve o slovenskih narodnih nošah! Edino kar zna, je sramotenje in hujskanje proti Jugoslaviji. Da še vedno smejo zahajati ti listi v našo državo se nam pa zdi res čudno.

Nemci napadli naše čete. V noči od 14. na 15. t. so napadle nemške čete našo posadko v Grabštanju na Koroškem. Po poročilih v nemških listih (slovenskih poročil žal ne dobimo) so naši imeli 45 mrtvih in ranjenih in ujetih je 309 mož. Graška „Mont.“ pristavlja k poročilu o tem boju sledeče:

„Mi se bojimo, da bo imela ta grabštanska krvava noč hude posledice za nas, da bodo z antantnimi četami ojačeni jugoslovani prodrli na nemško Koroško in da bodo komaj sklenjene ljubljanske pogodbe zgubile veljavo.“

Štrajk v Mariboru je končan. Štrajkajoči so sprejeli sledeče pogodbe: Načelniki in druge osebe, ki jih je na zahteve Slovencev imenovalo glavno ravnateljstvo južne železnice, ostanejo začasno na svojih mestih; Slovenci si pridržijo pravico, da vodilna mesta zasédejo s Slovenci. To velja tudi glede na podrejene službe. Vsi uslužbenci in delavci južne železnice, ki zopet nastopijo službo, morajo storiti zaobljubo, južnoslovanskemu zastopniku južne železnice v navzočnosti zastopnika Narodne vlade. Ko se bo delo zopet začelo, se zoper štrajkajoče ne bo na noben način postopalo, izvzemši slučaje sabotaže in poškodovanja ali povzročitve takih dejanj.

Pozivamo še enkrat k miru in redu, da se ne bo več dogodilo kaj takega kakor v nedeljo zvečer. V Franc Josipovi ulici je razgrajal neki vojak. Patuljo, ki ga je pozvala k miru, je napadal z bajonetom. Vodja patrolje je bil prisiljen rabiti orožje in je pri tem ustrelil razgrajajo.

Tiskar Mostböck je še vedno v preiskovalnem zaporu. Naše Nemce je ta aretacija grozovito potrla. Nemško gospodstvo v Mariboru je minulo.

Patrulja je aretirala sinoči 16 letnega dijaka tukajšnje nemške realke Karola Nonenmacher, pristojnega v Beyreit, ki je dejansko napadel enoletnega prostovoljca Soršaka in ga ranil na roki. Pri tem smrkovcu so našli orožni list, izstavljen od tukajšnjega magistrata, ki se je glasil na vsa mogoča orožja in celo za brovning. Zopet jasen dokaz, da postopa ta političen urad protipostavno, ker daje mladoletnim in inozemcem orožne liste samo zato, ker so Nemci. Torej proč z magistratom!

Poštni promet za zavoje in telegrame zopet dovoljen. V mejah ljubljanskega in zagrebškega poštnege ravnateljstva je celokupni poštni in brzojavni in telefonski promet in posebno tudi promet s poštnimi zavetki zopet dovoljen. Jamstvo v smislu predpisov prežame poštna uprava razven za kraje, ki so vsled vojaških operacij ali večjih nemirov ogroženi. Taki kraji se od časa do časa razglašajo. Sedaj spada med ogrožene pokrajine Koroško. Pisma se predajajo zopet zaprta. Glede prometa z Dalmacijo, Bosno-Hercegovino, Srbijo, Crno goro ter ozemlje izven Jugoslavije, bodo odredbe sledile.

Za revnejše ljudi se bo prodajala jutri 18. dec. od 7—9 ure predpoldne drobovina pri mesarju Kirbišu v Vetrinjski ulici.

Razne novice.

Časopisje prosto poštine. Poverjenik za pošto in brzojav v Zagrebu je izdal naredbu, ki vse časopisje oprošča poštine.

Umrl je v Ljubljani 15. dec. dr. Evgen Lampe, znani pristav Šušteršiča.

A. Vertnik

Irgovina z mešanim blagom in premogom
Sodnijska ulica 17

se priporoča občinstvu.

Slovenske gostilne v Mariboru:
Kirbiš v Vitrinjski ulici, **Narodni dom**, **Meden** in **Golec** na Tegethofovi cesti, ter **Rapoc** na Tržaški cesti.

Josip Novšak

brivec in vlasuljar na Magdalenskem trgu se priporoča.